

## PROF. DR HAB. MARIA KARPLUK

2 stycznia 2016 r. zmarła prof. dr hab. Maria Karpluk, językoznawca, członek honorowy Towarzystwa Miłośników Języka Polskiego, członek czynny Wydziału Historyczno-Filologicznego TN KUL.

Maria Karpluk urodziła się 30 października 1925 r. w Brodach, gdzie przed wybuchem wojny ukończyła II klasę gimnazjum, ale maturę zdała dopiero w 1946 r. w Kielcach. Następnie studiowała filologię polską na Uniwersytecie Jagiellońskim (1946-1952). W 1949 r. została zatrudniona w Pracowni Słownika Polszczyzny XVI wieku Instytutu Badań Literackich i kierowała tą pracownią po prof. Taszyckim aż do jej rozwiązania w 1993 r. Doktorat uzyskała w 1962, habilitację w 1969, a profesurę w 1981 r. W 1995 r. przeszła na emeryturę.



Działalność naukową rozpoczęła na początku lat pięćdziesiątych, publikując opartą na pracy magisterskiej rozprawkę *Polskie nazwy miejscowe od imion kobiecych* (1955). Doktorat uzyskała na UJ na podstawie książki *Słowiańskie imiona kobiece* (1961). Przez wiele lat była sekretarzem naukowym pisma „Onomastica”, recenzując, a często redagując składane do druku artykuły. Przez wiele lat była członkiem redakcji „Języka Polskiego” oraz kilku innych periodyków i wydawnictw językoznawczych.

Dominującą wszakże dziedziną badań prof. Marii Karpluk była leksykografia oraz język autorów, przede wszystkim XVI-wiecznych. Zatrudniona etatowo w Krakowskim Zespole Słownika Polszczyzny XVI wieku IBL PAN, od jego powstania w 1949 do rozwiązania w 1993 r., przeszła w nim wszystkie stopnie naukowe – od asystenta do profesora i kierownika Zespołu. Miała swój autorski udział we wszystkich wydanych pod red. M. R. Mayenowej, a następnie F. Peplowskiego tomach – od I (1966) do XXII (1994), obejmujących hasła A-O, gdzie sygnowanych przez Marię Karpluk artykułów słownikowych zebrano ponad 1200. Ogromnym trudem było

również współredagowanie kilku tomów SPXVI, z reguły 100-arkuszowych. Szereg artykułów i kilka książek poświęciła językowi staropolskich autorów: Jana z Szamotuł (Paterka), Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego, Macieja Strykowskiemu, Jana Cervusa z Tucholi, Jana Jurkowskiego, oraz polskim tłumaczeniom Erazma z Rotterdamu. Ważną pozycję w dorobku naukowym prof. Karpluk stanowią prace edytorskie, m.in. *Kolędy polskie. Średniowiecze i wiek XVI* oraz *Listy polskie z lat 1525-1548*. Uczestniczyła w językoznawczym opracowaniu do druku *Dzieł wszystkich Jana Kochanowskiego i Macieja Strykowskiemu*, którego regionalizmy i cechy ruskie omówiła w osobnej książce. Na szczególne uznanie zasługują liczne publikacje na temat polskiego języka religijnego, co zaowocowało *Słownikiem staropolskiej terminologii chrześcijańskiej, do r. 1500* (2001). Kilka studiów poświęciła językowi XVII-wiecznych katolickich godzinek. Pisała o słownictwie cerkiewnym w polszczyźnie XVI-XVII wieku.

Zajmowała się też polszczyzną kresową, pisząc m.in. o języku metropolity kijowskiego Piotra Mohyły w polemice religijnej z Kasjanem Sakowiczem, o przedwojennej gwarze okolic Brodów, kresowizmach ukraińskiego pochodzenia w poezji Kazimierza Wierzyńskiego, a także o polskich nazwach osobowych i miejscowych w języku jidysz, utrwalonych przez I. Baszewisa-Singera.

Ukoronowaniem naukowym życia prof. Marii Karpluk stał się obszerny wybór prac *Staropolskie studia językoznawcze* (PAU 2010). Znalazły się w nich studia na temat obrządku słowiańskiego na ziemiach polskich, staropolskiej terminologii chrześcijańskiej, języka tłumaczeń Biblii, kolęd, godzinek i kazań. Badaczka omówiła wpływy czeskie w epoce staropolskiej i cerkiewnoruskie w XVI-XVII wieku. Szczególnie cenne są obserwacje na temat pochodzenia staropolskiego słownictwa religijnego. W tomie została umieszczona bibliografia prac uczonej, licząca w sumie ponad 250 pozycji.

Prof. Maria Karpluk zmarła po długiej chorobie 2 stycznia 2016 r. w domu opieki „Pod klonami” w Głogoczowie i została pochowana na cmentarzu Rakowickim w Krakowie.

*Na podstawie tekstu Leszka Bednarczuka\*  
opracował Stanisław Sarek*

---

\* [http://pau.krakow.pl/Rocznik\\_PAU/2015\\_2016/Rocznik\\_2015\\_2016\\_zmarli\\_Karpluk.pdf](http://pau.krakow.pl/Rocznik_PAU/2015_2016/Rocznik_2015_2016_zmarli_Karpluk.pdf)

Bibliografia: L. BEDNARCZUK, *Maria Karpluk (30 X 1925–2 I 2016)*, „Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności” 2015/2016; J. OKOŃ, *Maria Karpluk – służebnica słowa (30 października 1925 – 2 stycznia 2016)*, [http://rl.czasopisma.pan.pl/images/data/rl/wydania/no\\_3\\_2016/Ruch\\_Literacki\\_3-2016\\_7\\_Okon.pdf](http://rl.czasopisma.pan.pl/images/data/rl/wydania/no_3_2016/Ruch_Literacki_3-2016_7_Okon.pdf) (02.03.2016).

Fotografia za: <http://www.brodzianie.pl/mariakarpluk.php>